

TÜRKİYE’DE ÇOKSESLİ MÜZİK

Güngör HATIPOĞLU^{**}

ÖZET

Bu alışma, Türkiye’de oksesli müziğin Osmanlı Dönemi’nden günümüze kadar geçirmiş olduğu evreleri incelemek amacı ile yapılmıştır. Çoksesli müzik nerelerde, kimler tarafından, hangi kurumlarda yapılmakta ve kimler tarafından teşvik edilmiştir gibi sorulara cevap aranmıştır. Çalışma tarama modeli bir araştırma olup tarihsel yönteme başvurulmuş ve bunun için literatür taraması yapılmıştır.

Türkiye’de oksesli müzik, Cumhuriyet’in ilan edilmesinden önce de varlık göstermiştir. II. Mahmut zamanında kurulan saray orkestraları, batılılaşma hareketine ayak uydurma anlamında yeniliklere yer vermiştir. Ancak asıl milat Cumhuriyetin ilanı ile gerçekleşmiş olup, kurumsal anlamda da kendini göstermiştir. Birçok müzik kurumunun ilk adımı Cumhuriyet’in ilan edilmesinden sonra atılmıştır. Müzik eğitimi almak üzere yurtdışına gönderilen sanatçılar, döndüklerinde müzik kurumlarını kurmuşlar ve burada aktif olarak eğitmenlik yapmışlar, sanatçı ve müzik öğretmenleri yetiştirmişlerdir.

Cumhuriyet’ten hemen sonra Türkiye’ye gelen; yabancı müzik insanları, sanatçılar, besteciler, batılılaşma sürecinde ilerleyen Türk müziğine katkıda bulunmuşlardır. Türk müziğinin kendi öz yapısını terk etmeden, batı formları ile yoğrulması sürecinde önemli rol oynamışlardır. Çoksesli müziğin batıya yakınlaşma ve evrenselleşme anlamında bir

---

^{**} *1 Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Performans Yüksek Lisans ğrencisi.*

gereklilik olduğunu savunmanın yanı sıra, kendi öz müziği üzerinde batılılaşma hareketlerinin nasıl yapılacağı üzerinde durmuşlardır.

Cumhuriyet’ten günümüze, Türkiye’de çoksesli müzik, politik, ekonomik ve modernleşme süzgeçlerinden geçmiştir. Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte bir milat oluşmuş, bu yeniden oluşumla ülkemiz sanatçıları yurtdışına eğitime gönderilmişlerdir. Geri döndüklerinde ise Türkiye’de müzik kurum ve kuruluşlarının oluşumuna, Atatürk’ün destek ve sunduğu imkanlarla ön ayak olmuşlardır. Kendi milli değerleri içinde çoksesliliği barındırmaya çalışan bu anlayış, kimilerine göre batıya yaklaşma isteği gibi değerlendirilirken kimilerine göre ise çağın gereği görüşünü savunma ihtiyacı yaratmıştır. Türkiye’de çoksesli müziğin gelişmesi bir batı özentisi mi yoksa çağın gereği miydi soruları, zaman içinde cevaplarını bulmuştur.

Sanat anlamında kurumsallaşma, Cumhuriyetin yenilikçi adımlarına ayak uydurmuştur. Müzik eğitimi veren kurumlar yaygınlaşmış, kendi kültürümüzle de harmanlanarak yeniden boyut kazanmıştır. Ülkemizde yaşanan siyasi hareketler, bazen müzik tercihlerine de etki etmiş, dinleyici, besteci ve yorumcuların, arz talep çerçevesinde hareket etmelerine olanak sağlamıştır. Modernleşme sadece teknolojik anlamda bir olgu değil; toplumsal hayat, sanat ve kültür anlamında da, kendi değerlerini kaybetmeden gelişim sürecine ayak uydurabilmektir.

Mustafa Kemal Atatürk, medeniyete giden yolun, müzikte ve sanatta yapılacak olan reformlardan da geçtiğini her fırsatta savunmuştur. Bu görüşten yola çıkarak, kendi müzik değerlerini koruyarak besteler yapan Türk besteciler, batının müzik anlayış ve değerlerini, ülkemizin kültürel değer anlayışı ile harmanlamışlardır.

Türkiye’de çoksesli müziğin önemli bestecileri batı tekniği ile müzik yapmanın, medeni seviyelere ulaşmış toplumların belirteçleri arasında olduğunu işaret etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, İnsan ve Müzik, Osmanlı ve Müzik, Cumhuriyet ve Müzik, Atatürk ve Müzik, Müzik Eğitimi, Türkiye’de Çoksesli Müzik.

THE POLYPHONIC MUSIC IN TURKEY

ABSTRACT

This study was carried out, with the aim of examining the stages in which, polyphonic music in Turkey was spent since the Ottoman period to the present day. Where the polyphonic music is, by whom, by which institutions, and by whom were encouraged. The study modeled with historical method and the literature search was done for it.

Polyphonic music in Turkey has existed before the Republic was declared. The palace orchestras established during the time of II. Mahmut included innovations in the sense of keeping up with the westernization movement. However, the real milestone was realized with the declaration of the Republic, and it also manifested itself in the institutional sense. The first step of many music institutions was taken after the declaration of the Republic. The artists who were sent abroad to study music has founded the music institutions after they return back, where they actively trained, educated artists and music teachers.

Just after the Republic , The Foreign music people, artists, composers, who came to Turkey contributed to the progressive Turkish music in the westernization process. They played an important role in the process of kneading with western forms without leaving their own structure of Turkish music. In addition to arguing that the polyphonic music is a necessity in the sense of proximity to the west and universalization, they also have focused on how to make westernization movements on their own music. From day of announcing the Republic of Turkey till today, The polyphonic music has passed from the political, economic and modernization filters. A milestone was formed with the declaration of the Republic, and the artists of our country were sent to education to abroad. When they returned, they were pioneered with the opportunities that Atatürk supported and offered for the formation of music institutions and organizations in Turkey.

This understanding, which is trying to accommodate polyphonicism in its own national values, is considered as a desire to approach to the West According to some people and it’s considered as a need of the age has created the need for defense to the others.

Institutionalization in the sense of art has kept pace with the innovative steps of the Republic. Institutions that provide music education have become widespread and have been reshaped by blending with our own culture. Political movements in our country have also influenced musical preferences sometimes, allowing listeners, composers and commentators to act in the framework of supply and demand. Modernization is not only a technological sense; it also means to keep up social life, art and culture, while the development process without losing its values.

Mustafa Kemal Atatürk has defended in every occasion that, the way to go to civilization is the reforms to be done in music and art. By this way, the Turkish composers has kept their musical values while they are blending the musical understanding and values of West, with the cultural value of our country.

Important composers of polyphonic music in Turkey pointed out that making music with the western technique is among the indicators of the societies that reached the civilized levels.

Key Words: Music, People and Music, Ottoman and Music, Republic and Music, Atatürk and Music, Music Education, Polyphonic Music in Turkey.

1.GİRİŞ

Müzik, en yalın tanımı ile duygu ve düşüncelerin seslerle anlatılmasıdır. Estetik olarak da bir bütünlük içermelidir. İnsanlığın var oluşundan günümüze kadar geçen süre içerisinde müzik, bir ihtiyaç olmak koşulu ile yol almıştır. İnsanların içinde yaşadıkları çevre de müzik tercihlerini belirlemiştir. (Uçan, 1994: 14). Çokseslilik, aynı anda tınlayan seslerin, belli bir amaca yönelik olarak ve zamanla değişen görüşlere göre bir düzen içinde kaynaşmasıdır (Cangal, 1988:147).

Bireyin içinde yaşadığı çevrede; kaynağı, türü, işlevi değişik çeşitli müzikler yer alır. Bu müzikler, çoğunlukla birbiriyle yan yana, iç içe oluşup yaşarlar. Birer kültür ögesi olarak hem birbirleriyle hem de kültürün diğer öğeleriyle etkileşirler. Birbirleriyle çelişirler, çatışırlar. Bazen de birbirlerini tamamlarlar, bütünlürler. Her biri insanın bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşamına ilişkin belirli gereksinimlerin giderilmesinde işe yaramaya çalışırlar. Karşılıklı etkileşim içinde birbirleriyle uyuşup kaynaşma eğilimi bile gösterebilirler (Uçan, 1994: 14).

İnsanlığın var oluşu ile gelişim sürecine giren müzik, bazen iletişim aracı olarak kullanılmış, bazen de duyguların doyurulması amacını hedeflemiştir. Zaman içinde gelişerek günümüze kadar yol almış olduğu süre zarfında, çeşitli etkenlerle yoğrulup, bölge ve kültürel özelliklere göre yeniden şekil almıştır.

İnsan yavrusunun daha ana rahmindeyken annesinin kalp atışlarından etkilendiği, doğumdan sonra ise bu tanıdık sesi yeniden bulmanın, bebek üzerinde rahatlatıcı etkisi olduğu ve bu yüzden de annelerin bebeklerini uyuturken, kalplerinin üzerine yasladıkları ileri sürülmüştür. Nitekim ayrıcalıklarla farklılıklar göstererek bugünkü halini almıştır. Yapılan bazı deneylerde ses bandına alınmış kalp atış seslerini dinleyen bebek grubunun, sessiz odada yatanlara ve banttan ninni dinletilenlere göre daha çabuk uykuya daldıkları gözlenmiştir (Günay,1978; akt: Uçan,1994: 16).

Müzik anne karnında başlayan bir yolculuğun; çevre, toplumsal yapı, kültürel özelliklerle de şekillenip yeniden boyut kazanmasıdır. Ülkenin koşullarının

elverdiği ölçüde müzik eğitimi kurumlarının imkanlarından yararlanarak, o ülkenin müzik kimliği oluşur.

Çağdaş bir müzik eğitiminde, çoksesli müzik eğitime değer vermenin önemi oldukça büyüktür. Çoksesli müzik, müzik eğitiminde doğru ve tutarlı kullanıldığı takdirde, bireysel açıdan olduğu kadar, toplumsal açıdan da büyük etkiler oluşturabilecektir(Uslu, 1998: 30). Toplumsal hayatla benzerlik kurulduğunda, çoksesli müzik demokrasi yaşamının küçük bir örneği gibidir. Farklı fikirler, farklı sesler belli bir uyum içinde hareket ederler. Ana ezgi bazen bir sese (enstrüman, insan sesi) geçerken, belli bir süre sonra farklı bir çalgı ya da ses ile devam eder. Gerçek demokraside de böyledir. Farklı düşüncelerin birbirlerine saygıları, birbirlerini dinlemeleri, toplumsal yaşamın da kalitesini arttırır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ülkemizde çoksesli müziğin Cumhuriyet öncesi, Cumhuriyet sonrası ve günümüze kadar geçen süre zarfında evrelerini incelemek ve günümüzdeki durumunu ortaya koymaktır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, çoksesli müziğin, toplumsal yaşama olan etkileri açısından da önem taşımaktadır. Batılılaşmanın yalnızca bir özenti değil, kendi müziğini de koruyarak bir gelişim olduğunun fark edilmesi ve Türkiye’de çoksesli müziğin başlangıç ve bugünkü durumlarını değerlendirmek açısından önem taşımaktadır.

2. YÖNTEM

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde yapılan araştırmalar geçmişte ya da halen var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeye çalışan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 1999: 77).

Türkiye’de, II. Mahmut Dönemi’nden günümüze kadar olan zaman aralığında, çoksesliliğin gelişimi, çalışmanın sınırlılığını oluşturmuştur.

3. TÜRKİYE'DE ÇOKSESİLİ MÜZİK VE TARİHÇESİ

3.1. Osmanlı Döneminde Çoksesli Müzik Yaklaşımları

Osmanlı müziğindeki Batılılaşma hareketinde gerçekleşen önemli olaylardan biri III. Selim tarafından Yeniçeri Ocağı'nın yerini alması için Avrupa standartlarına uygun Nizam-ı Cedid isimli boru ve trampet takımının kurulmasıdır. 1826 yılında Muzika-yı Hümayun'un kurulmasıyla birlikte de Batı'nın çok sesli sistemi, Osmanlı İmparatorluğu'nun resmi müzik politikası haline gelmiştir (Çerkez, 1995: 36-37).

Osmanlı döneminde müzik, klasik Türk müziği ve Türk halk müziği olarak genel biçimde ikiye ayrılabilir. Klasik Türk müziği ise beş temel gruba ayrılarak kategorize edilmiştir (Oransay, 1988: 1496). Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Cami Musikisi
2. Tekke Musikisi
3. Mehter Musikisi
4. Fasıl Musikisi
5. Piyasa Musikisi

Bunun yanı sıra Türklerde müzik daha eski tarihlere de dayanan bulgularla karşımıza çıkıyor. Klasik Türk müziği, kökleri 10. yy teorik kaynaklarına kadar inen bir müziktir. Asırlar boyu gelişerek, yeni özellikler kazanarak Osmanlı dönemine kadar gelmiştir. Klasik Türk müziğinin uygulanış biçimi, sözlü aktarım olmuş; müzik belli bir sistemle kalıcı hale getirilmemiştir. Bu müzik önce Abdülbâki Nasır Dede ile daha sonra ise Hamparsum Limoncuyan ile notalandırılmaya başlanmıştır (Aksoy, 1988: 1228). Bu da yıllar yılı kulaktan kulağa, hocadan öğrenciye aktarılan eserlerin belli bir kurala göre yazılmasında

ve klasik Türk müziğinin eski şekinden yeni bir müziğe doğru evrilmesinde önemli bir dönemeçtir. Batı notalarının Türk müziğinde kullanılması ise, 1828’den sonra, batı müziği eğitiminin başlamasıyla, olmuştur (Aksoy, 1988: 1229).

Osmanlılar Avrupa medeniyeti ile etkileşim içinde olmanın zorunluluğuna ve Avrupa’nın bilim, teknoloji ve bir dereceye kadar da ekonomik ve siyasi konulardaki konularda gerçekleştirdiği yenilikleri kabul etmenin gerekliliğine inanmışlar ancak Avrupa’nın ahlak, din ve sosyal hayat tarzının Osmanlı toplumunu olumsuz etkileyeceğinden korkularak bu konularda “red”çi bir tavır takınmışlardır (Güler, 2006: 134-135). Ayrıca Osmanlı sosyal hayatında Avrupa hayat tarzını benimseyen kişiler olumsuz örnekler olarak görülmüş tiyatro ve balo gibi eğlenceye dayalı konulara da olumsuz bir şekilde yaklaşmıştır (Güler, 2006:144).

3.1.1. Muzika-yı Hümayun

Muzika-yı Hümayun, II. Mahmut’un hükümdarlığı döneminde kurulmuştur. III. Selim’in hükümdarlığı sırasında başlayan Osmanlı İmparatorluğu’nun Batılılaşma sürecinde gerçekleştirdiği yenilikler, II. Mahmut döneminde de aynı hızda devam etmiş ve ilk yenilikler ordu üzerinde yapılarak, III. Selim’in kurduğu Nizam-ı Cedid’i örnek alan Sekban-ı Cedid isimli yeni bir ocak kurulmuştur. Aynı dönemde yeniçeri ocağında da çeşitli reformlar yapılmaya başlanmıştır. Ancak yapılan reformlardan memnun kalmayan din âlimlerinden oluşan bir sınıfın, yeniçeri ocağından da destek görmesi üzerine çeşitli isyanlar çıkmış ve bu isyanlar sonucunda Sekban-ı Cedid kapatılmıştır. Bu durum üzerine II. Mahmut, artık askeri bir başarı sağlayamayan ve sürekli sorun yaratan yeniçeri ocağını kaldırıp, yerine Avrupa standartlarına uygun yeni bir ordu kurmak istemiştir. Bu durum üzerine yeniden ayaklanan yeniçeriler, bu ikinci ayaklanmalarında halktan ve din âlimlerinden destek görememiş ve çıkardıkları ayaklanmanın başarısız olması sonucu 1826 yılında yeniçeri ocağı kapatılmıştır. Yeniçeri ocağının yerine Asakir-i Mansure’i Muhammediye isimli Avrupa standartlarına uygun yeni bir ordu kurulmuş, ancak bu yeni ordunun

eğitilmesi için Prusya'dan subaylar getirilmesine rağmen bir türlü istenilen seviyeye getirilememiştir (Serdaroğlu, 2008: 9-10)

Osmanlı döneminde başlatılan müzikte modernleşme çalışmaları, Cumhuriyet döneminde artarak devam etmiştir. II. Mahmut reformlarının ardından Cumhuriyet dönemine kadar önemli çalışmalar yapılmış, Osmanlı'nın bir devlet politikası olarak yürüttüğü müzikte modernleşme cumhuriyet kadrolarının ulusallaşma projesi içinde daha da önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle Mızıkai Hümayun'la başlayan süreç çok ciddi bir altyapı oluşturmuştur. Osmanlı Devleti'nde büyük öneme sahip olan Mızıkai Hümayun, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Ankara'ya getirilmiş, 1924 yılında Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adıyla çalışmalarını sürdürmüş ve Cumhurbaşkanlığı'na bağlanmıştır. Oluşturulan yeni orkestra 1932 yılında Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası ismini almış ve birçok yurt dışı turnesine çıkmıştır. Dünyanın en köklü orkestraları arasında yer alan ve bugün Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası olarak bilinen orkestrayı Cumhuriyetin ilk yıllarında şefliğini Ekrem Zeki Üngör yapmış, bir süre Saygun şeflik yaptıktan sonra 1935 yılında Alman şef Praetorius gelmiştir (İlyasoğlu, 1998: 74).

Batı müziğinin Osmanlı Devleti'nde benimsenmesi, sivil hayattaki benimseme eylemlerine önemli bir zemin oluşturur. Sivil hayata ait bu çalışmanın örneğini oluşturan İstanbul, 19. Yüzyıl itibarıyla temelde Saray'ın tetiklediği bir dizi dönüşüme maruz kaldı. Batılılaşmanın resmi bir devlet politikası haline geldiği Sultan II. Mahmut dönemi itibarıyla gerek Osmanlı Devleti kurumları gerek sivil hayatı kuşatan sosyokültürel iklim, bu dönüşümden nasibini aldı (Alimdar, 2016: 154).

Batı müziğinin benimsenmesi sadece batı müziğinin öğretilmesi veya icra edilmesi değildir. Ayrıca onun yerel kültür üzerindeki dönüştürücü etkilerini de kapsmalıdır. Böylece bu müziğin Osmanlı toplumundaki nüfus gücüne ait daha kapsamlı bir resmi ortaya koymak mümkün olur. Batı müziğinin üretimi ve tüketimi, yerel müzik üzerinde batı müziği etkileri, alaturka müzik ile batı müziğinin etkileşimleri bir diğer araştırma konusu olarak da ele alınabilir (Alimdar, 2016: 157).

Mızıka-i Humayun, Osmanlı Devleti’ndeki müzik yaşamının gündemine hızlı bir şekilde girmiş ve bu yeni müziğin öğretilmesi için öğretici kadroya ihtiyaç duyulmuştur. İlk zamanlar batı müziği öğretmenliğini suvari borazanı Vaybelim Ahmet ve Trampetçi Ahmet Usta yapmıştır(Özasker, 1997). Şeflik görevini ise Fransız asıllı Moniseur Manguel yapmıştır(Durgun, 2010: 71). Daha sonraları II. Mahmut daha yetkili kişilerin olması gerektiğini vurgulamış ve Sardunya hükümetince İtalyan asıllı Giuseppe Donizetti şef olarak tavsiye edilmiştir. Donizetti, 1828’ de İstanbul’a gelmiş ve aynı gün içinde sultanın karşısına çıkarılarak Osmanlı Muzıkları Umum Mürebbsi unvanıyla Muzika’nın şefliğine atanmıştır(Özasker, 1997: 73).

Yüzyıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu’nun Avrupa’nın çeşitli ülkelerine yaptığı seferler ve savaşlar, Avrupa’da mehter müziğinin tanınmasını sağlamış ve mehter müziğinin çeşitli öğeleri Batı klasik müziği içerisinde de yer almıştır. Çerkez’in (1995) aktardığı bilgiye göre, Osmanlı İmparatorluğu’nun Viyana’yı ilk kuşatmasıyla birlikte, 18. yy.’da Avrupa’nın senfoni orkestralarına çelik üçgen, zil ve davul gibi Mehter musikisinde sıklıkla kullanılan enstrümanlar girmiştir. Ayrıca zurna, sipsi, dümbelek, yeniçeri davulu gibi Türk sazları, “surma”, “Töröksip”, “Türkishen Trümlein”, “denbal”, “tinbal” ve “Janistscharen trommel” gibi isimlerle Avrupa ülkelerinin dillerinde yer almıştır. Mehter müziği Prusya’ya, ilk kez I. Frederick zamanında girmiştir. I. Katerina zamanında Türk Askeri Müziği’ni yerinde incelemek ve Rusya’da kurulan askeri müzik topluluğunu daha da geliştirebilmek için, Katerina’nın kızı Elizabeth Pertofna İstanbul’a bir uzman göndermiştir. 18. yy.’da ise Avusturya’da bir Mehter takımı kurulmuş ve ayrıca Osmanlı İmparatorluğu, Lehistan ve Avusturya’ya birer Mehter takımı hediye etmiştir (Çakmakoğlu, 1997: 18-19, akt: Gündoğdu: 2016: 67)

3.2. Atatürk, Cumhuriyet ve Müzik

Ulu Önder Atatürk’ün müzik devriminin temel ilkeleri şu şekilde açıklanabilir (Andak, 2002)

1. Evrensel, çağdaş ve çoksesli müzik anlayışına yönelmek.

2. Türk ulusunun derin ve engin müzik kaynaklarını, özellikle Anadolu folklor hazinesini, uygar ve ileri müzik yaratımları ve biçimleri içinde geliştirmek.
3. Geleneksel ve Klasik Türk müziğinin değişmez değerlerini korurken, kötüleşen, eskidikçe ve piyasaya sürüldükçe yozlaşan örneklerini tutucu davranışlarla devam ettirmemek
4. Müzikte evrensel, çağdaş ve uygar kurallar ve biçimleri uygularken, ne Doğu ne de Batı özenticiliğine düşmeden, özgün ve yeni beste yaratımlarına yönelmek.
5. Ulusal anlamda Türk Müziğine çokseslilik, armonizasyon, tüm müzik bilimi ve gerekli eğitimden geçmiş yorumculuk gücüyle ulaşmak.
6. Müzik dilinde ve sanatsal seviyede yeri olmayan anlamsız, uyduruk türler ve değersiz, yoz ve ucuz örneklerle paydos demek.

Cumhuriyetin ilanından sonraki ilk yıl içinde, Türkiye’de üç olaya tanık olunur. Bunların en önemlisi “Mabeyn Muzikası” ya da “Makam-ı Hilafet Muzikası” olarak adlandırılan Saray Müzik Örgütünün, Nisan 1924’te Ankara’ya taşınması ve “Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti” adı altında yeniden kurulmasıdır. Bir yıl önce ise “Dar-ül Elhan”, İstanbul’da yeniden etkinliğe başlamıştır (Say, 1992: 43).

Alman müziğinin 20. yüzyılda dünya üzerindeki önemini devam ettiren sanatçı, düşünce adamı, besteci ve orkestra şefi olan Paul Hindemith, Türkiye Cumhuriyeti hükümetince ülkenin müzik yaşamını yeniden düzenleme konusunda çalışmak üzere 1935 yılında Türkiye’ye gelerek Ankara, İzmir ve İstanbul’da gözlemler yapmış, bu gözlemlerin sonucunda “Vorschage für den Aufbau des Turkischen Musiklebens”i (Türk Müzik Yaşamının Yapılanması İçin Öneriler) yazarak dönemin Milli Eğitim Bakanlığına sunmuştur (Uçan, 2005: 339). Çalışmalarının merkezi, önerileriyle kurulan Ankara Devlet Konservatuarı’dır. Hindemith daha sonra 1936 ve 1937 yıllarında da birer tane devam niteliğine raporlar sunmuştur.

Yeni bir devlet kurulma aşamasında müziğe bu kadar önem ve yer vermek, dünya tarihinde eşine çok rastlanır bir durum değildir. Mustafa Kemal Atatürk, bu durumun açıklanması gerekliliği oluştuğunda, milli kültürün güzel sanatlar olmadan yapılamayacağı görüşünü savunmuştur. Atatürk’ün şu sözü de müziğe vermiş olduğu önemi yeterince vurgulamaktadır: “Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, müzikte değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir.”

Bazı yazarların çoksesli müzik ve demokrasi arasında kurdukları ilişkilendirme, aydın kesim tarafından da çoksesli müziğin kabul edilmesini istendiğini düşündürmüştür. Bu yazarlar çok sesli batı müziğiyle demokrasi arasında bile ilişki kurmuş, tek sesli müziği anti-demokratik Ortadoğu toplumlarıyla çoksesli müziği Avrupa demokrasisiyle özdeşleştirmişlerdir. (Ayas, 2014: 177-9).

Atatürk, bir müzik adamı değildi. Fakat müzik hakkındaki şu sözleri, derin bir müzik anlayışına ve zevk üstünlüğüne sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Cemil, 2009: 39-40): “Birçok defa Türk Musikisinin tam haysiyetini bulamıyoruz. İşte dinlediğimiz bu musiki hakiki bir Türk Musikisidir ve hiç şüphesiz ki yüksek bir medeniyetin musikisidir. Bu musikiyi dünyanın anlaması lazımdır. Onu bütün dünyaya anlatabilmek için, bizim milletçe bu günkü dünyanın seviyesine ulaşmamız gerekir.”

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün 1934 yılında yaptığı konuşmasından sonra, Türkiye’de opera bestelenmesinin desteklendiği ve Rusya’daki Rus Beşleri’nden ilhamla Türkiye’de isimlendirilen Türk Beşleri’nin çalışmalarının bundan sonraki dönemde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu dönemde, Türk Beşleri’nin “en modern ve yaratıcı bestecisi” (Aydın, 2006: 43) olarak görülen Ahmet Adnan Saygun, sırasıyla Özsoy, Taşbebek ve Bayönder operalarını bestelemiş; bu eserler resmi tarihin temellendirilmesinde de kullanılmaya çalışılmıştır. Batı müziği eserleri oluştururken klasik Türk müziği makamlarını da kullanan besteci Ahmet Adnan Saygun, müzik hayatının ilerleyen yıllarında yavaş yavaş batı tekniklerine daha yakın durmuş ve Türk müziğinin dinamiklerinden gittikçe kopmuştur (Aydın, 2006: 44-51). Saygun örneğinden de görülebileceği gibi, batı müziği eğitiminin yaygınlaştırılması ve bu esnada da

klasik Türk müziğinin yasaklarla karşılaşması, bu müziğin ikinci plana itilmesinde etkili olmuştur.

“Hayatta musiki lazım değildir. Çünkü hayat musikidir. Musiki ile alakası olmayan mahlukat insan değildir. Eğer mevzu-ı bahis olan hayat insan hayatı ise musiki behemehal vardır. Musikisiz hayat zaten mevcut değildir. Musiki hayatın neş’esi, ruhu, süruru ve her şeyidir. Yalnız musikinin nev’i şayan-ı mütaladır.” (Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, cilt:1 s.231, akt: Gökçedağ, 2007: 47). Atatürk Devrimleri’nin müzik alanında da yenilikçi yaklaşımları, milli kültürün var olması ve evrensel boyut kazanması açısından etkili olmuştur.

Cumhuriyet’in ilanından hemen sonra, Atatürk’ün önderliğinde, Türkiye’de sanatçı yetiştiren kurumlar kurulmaya başlanmıştır. Bu kurumlarda sanatçı ve müzik öğretmenleri yetiştirilmiştir. Bu sanatçılar yurt dışına müzik eğitimi almak üzere gönderilmiş ve döndüklerinde de kurulan kurumlarda eğitimlik yapmışlardır.

3.3. Cumhuriyetin İlanından Sonra Kurulan Müzik Kurumları

- Ankara’da Musiki Muallim Mektebi kuruldu (1924)
- Mızıkai-i Hümayun Ankara’ya taşınarak Riyaset i Musiki heyeti adını aldı(1924)
- İstanbul Belediye Konservatuarı kuruldu(1926)
- Ankara Devlet Konservatuarı kuruldu (1936)
- Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Bölümü kuruldu(1937)
- Ankara’da Askeri Müzik Okulu öğretime açıldı(1938)

Cumhuriyet’in ilanı ile her alanda olduğu gibi müzik alanında da reform hareketleri gözlenmiştir. Atatürk’ün önderliğinde gerçekleşen müziksel alandaki yenilikler ve çalışmalar ise şöyledir.

Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası: Muzika-i Humayun, Mart 1924 yılında Ankara’ya getirilerek “Riyaset-i Cumhuriyet Musiki Heyeti” adıyla Milli Savunma

Bakanlığına bağlanmıştır. Bando ve orkestradan oluşan bu topluluk, çalışmalarını bu ad altında 1933 yılına kadar sürdürmüş, bu tarihte ise bando ve orkestradan ayrılarak “Cumhurbaşkanlığı Armoni Müzikası” adını almıştır. Şefliğine de Yarbay Veli Kanık getirilmiştir (Say, 1992: 301).

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası: Bazı dönemlerde adını değiştirmiş olmakla birlikte dünyada günümüze kadar yaşamını sürdürmüş senfoni orkestralarının en eskilerinden biri, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasıdır. 19. Yüzyılın başlarında padişah Sultan II. Mahmut döneminde başlayan batılılaşma hareketiyle birlikte ülkemize giren çoksesli müzik anlayışı ve buna bağlı olarak çoksesli müzik kurumları, ilk orkestra denemelerini de beraberinde getirmiştir (Say, 1992: 301).

Cumhuriyet’in ilan edilmesinden önce, ülkemizde çoksesli müzik kurumu olarak görev alan kurum ve toplulukların, II. Mahmut Döneminde var olduğu, zaman içinde çoksesli müzik anlayışının değişmesi ve gelişmesi ile birlikte, Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar gelmiş olduğu görülmektedir.

Opera ve Bale: Atatürk 1934 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde yaptığı bir konuşmada; “...Bir ulusun yeni değişikliğindeki ölçü, musikideki değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir... Ulusal ince duyguları toplamak, onları bir gün önce genel musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu şekilde Türk ulusal musikisi yükselebilir, evrensel musikide yerini alabilir.” demiştir. (<http://www.kultur.gov.tr>)

Tiyatro, opera ve bale sanat dallarını bünyesinde bulunduran Devlet Tiyatroları 1949 yılında 5441 sayılı yasayla kurulmuş ve Devlet Opera ve Balesi 1970 yılına kadar Devlet Tiyatroları teşkilatında bir Bölüm olarak yer almış ve 1958 yılına kadar aynı yönetim altında idare edilmiştir. 1970 yılında Devlet Opera ve Balesi ‘Kuruluş Kanunu’ gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığı’na ‘Bağlı Kuruluş’ olarak atfedilmiş ve Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü adını almıştır. Devlet Opera ve Balesi, 1923’te tamamen yeni bir fikir olarak doğan yeni modern Türk toplumunun kültürel bir yansıması olmuştur. (<https://secure.dobgm.gov.tr>)

3.4. Günümüzde Çoksesli Müzik

Günümüzde çoksesli müzik ve makamsal müziğimiz okullarımızda genel müzik dersleri içinde işlenmekte, okul ve sınıf korolarında çoksesli müzik örnekleri seslendirilmektedir. Hatta öğretmenin bireysel yaklaşımı, yetenek değerlendirebilme durumu ve zamanı etkin kullanabilme durumuna göre sınıflarda çoksesli müzik örnekleri öğrencilerce dahi bestelenebilmektedir.

Çoksesli müzik yaşamımızda etkin bir rol oynamaktadır. Günümüz makamsal, geleneksel müziklerimiz de batı müziğinin çoksesli yaklaşımından etkilenmektedir. Devlet resmi kuruluşu olan TRT radyo ve televizyonları Türk Halk müziği ve Türk Sanat Müziği orkestraları dahi geleneksel müziklerimizin çoksesli akorlar ile duyulmasını sağlamaktadır.

Çoksesli müzik eğitimi çeşitli resmi ve özel kurslarda ilgi duyan bireylere, öğrencilere sunulmaktadır. Çalgılarında ve müzikte gelişmekte olan öğrenciler bu kurslarda orkestralara ve korolara dahil olmaktadır. Profesyonel müzik eğitimi de kurumların özel yetenek sınavlarına girilerek çeşitli kademelerde alınabilmektedir.

3.4.1. Çoksesli Müzik Eğitimi Verilen Kurumlar

Türkiye’de, lise bazında resmi kuruluş olan **güzel sanatlar liseleri** Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak müzik eğitimi vermektedir. 1989 Yılında, dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol tarafından kurulan Güzel Sanatlar Liseleri, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak eğitim ve öğretimini sürdürmektedir. Batı müziği yanı sıra, Türk Müziği alanında da eğitim veren güzel sanatlar liseleri, öğrencilerini üniversitelerin müzik öğretmenliği bölümlerine, güzel sanatlar fakültelerinin müzik bölümlerine ve konservatuvarların müzik bölümlerine hazırlar. Adana, Adıyaman, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bingöl, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Iğdır, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Karabük, Karaman, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Kütahya,

Malatya, Manisa, Mersin, Muğla, Muş, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Samsun, Siirt, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Van, Yozgat, Zonguldak, Afyonkarahisar, Batman, Bitlis illerinde Güzel Sanatlar Liseleri eğitim öğretim vermektedir. Ankara’da 2, İstanbul’da 3, Antalya’da 2, İzmir’de 2 tane güzel sanatlar lisesi bulunmaktadır. Türkiye genelinde devlet okulu bünyesinde, toplam 76 tane güzel sanatlar lisesi bulunmaktadır. (<http://www.meb.gov.tr>).

Müzik Öğretmenliği Eğitimi, günümüzde Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı adı altında öğretime devam etmekte olup, eğitim içeriğinde çoksesli müziğe yer vermektedir. Koro ve orkestra derslerinin yanı sıra, piyano, kompozisyon, eşlik, armoni ve şan dersleri de çoksesli müzik eğitimi desteklemektedir. Türkiye’de müzik öğretmenliği eğitimi veren üniversite ve fakülteler şöyledir (<http://www.muzikegitimcileri.net>):

- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğrt.Ana Bilim Dalı, Çanakkale
- Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğt. F. Müzik Öğretmenliği ABD, İzmir
- Gazi Osman Paşa Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Tokat
- Gazi Üniversitesi Gazi Eğt.Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Ankara
- İnönü Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliğ ABD, Malatya
- İzzet Baysal Üniversitesi Egt.Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Bolu
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Trabzon
- Marmara Üniversitesi Atatürk Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, İstanbul
- Muğla Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Muğla
- Niğde Üniversitesi Eğt.Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Niğde

- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Samsun
- Pamukkale Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Denizli
- Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Burdur
- Uludağ Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Bursa
- Harran Üniversitesi Fen Ed. Fak. Müzik Öğretmenliği Bölümü, Şanlıurfa
- Cumhuriyet Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Sivas
- Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Van
- Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Erzurum
- Adnan Menderes Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Aydın
- Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Balıkesir
- Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Konya
- Erzincan Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Erzincan
- Trakya Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Edirne
- Ağrı Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD, Ağrı
- Aksaray Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Eğitimi ABD, Aksaray

Konservatuvarlar, enstrüman ve ses sanatçısı yetiştirme anlamında, eğitim veren kurumlardır. Türkiye'deki Devlet konservatuvarları, batı müziği eğitimi verenler ve Türk Müziği eğitimi verenler olmak üzere iki ana başlık altında toplanırlar. Senfoni orkestraları, oda orkestraları, çoksesli müzik toplulukları, opera alanlarında sanatlarını icra eden sanatçılar yetiştiren bu kurumlar, özel ve devlet bünyesinde olmak üzere eğitim vermektedirler.

Özel Müzik dershaneleri ise, gerek hobi, gerekse müzik eğitimi alan müzisyen ve sanatçı adaylarına enstrüman ve ses eğitimi veren kurumlardır. Bu kurumlar her yaştan bireye müzik eğitimi vermeyi amaçlayan özel oluşumlardır. Müziğin yaygınlaşması, isteyen her bireyin bir enstrüman çalabilmesi olanağını yaratmak anlamında, özel müzik dershanelerinin ülkemizde önemli bir yeri vardır.

Halk Eğitim Merkezleri de, boş vakitlerini değerlendirmek isteyen ve bu bağlamda müzik eğitimi almak isteyen bireylerin ihtiyaçlarına cevap veren, eğitim programı çerçevesinde hareket eden resmi kurumlardır. Halk Eğitim Merkezlerinde, çoksesli müzik eğitimi anlamında, üniversitelerin müzik bölümleri ve konservatuvarlarından mezun olan öğretmenler önderliğinde kurslar verilir. Kurslarda düzenlenen etkinlikler yılsonundaki konserlerle izleyici ile buluşur.

Türkiye’de Batı Formunda Çoksesli Müzik Eğitimi Veren Resmi Konservatuvarları: (Yener ve Apaydınlı, 2016: 228-230)

- Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı (1936)
- Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1958)
- Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1970)
- İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1986)
- Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1986)
- Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1989)
- Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı(1991)
- Selçuk Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1991)
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1993)
- Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1994)
- Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1997)
- Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1998)

- Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1998)
- Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1999)
- Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (1999)
- Kafkas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2003)
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2003)
- Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2005)
- Adnan Menderes Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2005)
- Adıyaman Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2006)
- Bülent Ecevit Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2006)
- İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2007)
- Artuklu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı(2007)
- Giresun Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2008)
- Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (2012)
- İskenderun Teknik Üniversitesi Mustafa Yazıcı Devlet Konservatuvarı (2015)

3.4.2. Türkiye'de Çoksesli Müzik İcra Edilen Müzik Toplulukları, Kurumlar ve Organizasyonlar

Resmi Devlet Opera ve Bale Müdürlükleri

Günümüzde ülkemizde faaliyetlerini yürüten resmi opera ve Bale Müdürlükleri şu şekilde sıralanabilir: (<http://www.kultur.gov.tr>)

- Ankara Devlet Opera ve Balesi
- İstanbul Devlet Opera ve Balesi
- İzmir Devlet Opera ve Balesi
- Mersin Devlet Opera ve Balesi

- Antalya Devlet Opera ve Balesi
- Samsun Devlet Opera ve Balesi

Kültür Bakanlığına Bağlı Olan Senfoni Orkestraları

Ülkemizde Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan orkestralar şu şekilde sıralanabilir

- Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (Ankara, 1924)
- İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası (1945)
- İzmir Devlet Senfoni Orkestrası (1975)
- Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası (Adana, 1988)
- Antalya Devlet Senfoni Orkestrası (1995)
- Bursa Devlet Senfoni Orkestrası (1997)

Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü'nün, Ankara, İstanbul, İzmir, Mersin, Antalya ve Samsun Müdürlükleri'nde temsil faaliyetleri sürdürülmektedir. Ayrıca her yaz yerli ve yabancı opera ve bale topluluklarının katılımıyla festivaller gerçekleştirilmektedir. Bu festivallerin bazıları şöyledir:

- [Aspendos Uluslararası Opera ve Bale Festivali](#)
- [Bodrum Uluslararası Opera ve Bale Festivali](#)
- [Uluslararası İstanbul Opera Festivali](#)

Ülkemizde resmi kurumların yanı sıra, özel kurum, dernek ve topluluklar da çoksesli müzik faaliyetlerini sürdürmektedirler. Orkestra, çoksesli müzik toplulukları çalışmalarını Uluslararası, yurtiçi ve yurtdışı festivallerde sergilemektedirler. Her gün sayıları giderek artan çoksesli müzik toplulukları ve Çoksesli Müzik Festivallerinin bazıları aşağıdaki gibidir:

Türkiye'de Düzenlenen Çoksesli Müzik Festivalleri

- Ankara Polifonik Korolar Festivali
- İzmir Polifonik Korolar Festivali

- İstanbul Polifonik Korolar Festivali
- Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) Polifonik Korolar Festivali
- Pamukkale Üniversitesi Polifonik Korolar Festivali
- Mersin Uluslararası Müzik Festivali
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polifonik Korolar Festivali
- SANSEV (Sanatçılar Sanatseverler Kültür ve Dayanışma Derneği) Uluslararası Çoksesli Korolar Festivali
- Pera Uluslararası Korolar Festivali
- İstanbul Müzik Festivali
- Uluslararası Gümüşlük Klasik Müzik Festivali
- Akbank Caz Festivali
- Antalya Uluslararası Piyano Festivali
- Uluslararası Antalya Likya Gitar Günleri
- Uluslararası Bilkent Gitar Günleri Festivali
- Uluslararası Ankara Müzik Festivali
- Uluslararası Mersin Müzik Festivali
- Uluslararası İzmir Festivali

Türkiye'de Resmi, Özel ve Derneklere Bağlı Olarak Çalışan Çoksesli Koro Toplulukları

Ülkemizde ilk yapılan koro festivali Polifonik Korolar Derneği'nin gerçekleştirmiş olduğu Türkiye Korolar Şenliği'dir. Bu şenlik, 22 yıldır her yıl Ankara'da düzenlenmektedir. Bu şenlik bir öncü niteliğinde olmuş olup, ardından birçok şehirde sayıları hızla artan koro festivalleri ya da şenlikleri düzenlenmiş, halen de hızla sayısı artmaya devam etmektedir. Bu festivallerin ülkemiz çoksesli korolarına da çok büyük katkıları olmuştur. Bu katkılar sayısal olarak olduğu gibi

nitelik bakımından da koroların iyi bir yere gelmesini sağlamıştır. Şu anda ülkemizde çoksesli müzik icra eden çok sayıda koro bulunmaktadır. Aşağıda ismi bulunan korolar yalnızca bir örnek olarak verilmektedir:

- TRT Çocuk Korosu
- TRT Çoksesli Gençlik Korosu
- Boğaziçi Caz Korosu
- Boğaziçi Gençlik Korosu
- Ars Nova Çoksesli Korosu
- Chromas A capella Choir
- Boğaziçi A Capella
- Kocaeli Müzik Öğretmenleri Çoksesli Korosu
- SANSEV Çoksesli Koroları
- Ankara Polifonik Korolar Derneği Korosu
- Mersin Polifonik Korolar Derneği Korosu
- Çorum Evrensel Müzik Merkezi Çoksesli Korosu
- Kocaeli Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Çoksesli Çocuk Korosu
- Türkiye Polifonik Korolar Derneği Gençlik Korosu
- Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası Çocuk Korosu
- Atatürkçü Düşünce Derneği Çocuk Korosu
- JM Ankara Çocuk Korosu
- Türkiye Polifonik Korolar Derneği Dernek Korosu
- Silahlı Kuvvetler Bando Okullar Komutanlığı Korosu
- Koro İstanbul’un Sesi
- Küçük Nüanslar Çocuk Korosu

- Tobav Çocuk Korosu
- TRT İzmir Radyosu Çocuk Korosu
- Bursa Büyükşehir Belediyesi DMD Çoksesli Korosu
- Buca İlçe Milli Eğitim Çocuk Korosu
- Mersin Oda Korosu
- Tobav Gençlik Korosu
- Ruhi Su Dostlar Korosu
- Samsun Devlet Opera ve Balesi Çocuk Korosu
- Ses Ver Sus Vokal Topluluğu
- Rengim Vokal Topluluğu
- Ankara Nazım Hikmet Kültür Merkezi Oda Korosu
- Rotary Farkındalık Korosu

4.SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizde çoksesli müzik Cumhuriyet'in ilan edilmesinden de önce varlık göstermiştir. II. Mahmut zamanında kurulan saray orkestraları, batılılaşma hareketine ayak uydurma anlamında yeniliklere yer vermiştir. Ancak asıl milat Cumhuriyetin ilanı ile gerçekleşmiş olup, kurumsal anlamda da kendini göstermiştir. Birçok müzik kurumunun ilk adımı Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra atılmıştır. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde, müzik eğitimi almak üzere yurtdışına gönderilen sanatçılar, döndüklerinde müzik kurumlarını kurmuşlar ve burada aktif olarak eğitimlik yapmışlar, sanatçı ve müzik öğretmenleri yetiştirmişlerdir.

Osmanlı'da II. Mahmut Dönemi'nde başlayan batı formu müziğinin kabul görüşü ve yaygınlaşması, Cumhuriyet'in ilanı ile hız kazanmış, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ön ayak oluşu ile Avrupa'ya giden sanatçılar, öğrendikleri yenilikleri Türkiye'de yeni kuşaklara aktarmışlardır. Cumhuriyet'in ilan

edilmesinin ardından, Avrupa’da batı müziği eğitimi almaya giden sanatçılarımız, Türkiye’ye döndüklerinde, çeşitli müzik eğitimi kurumlarının kurulmasına ön ayak olmuşlardır.

Türkiye’de çoksesli müziğin, Osmanlı Devletinden günümüze kadar geçirmiş olduğu değişiklikler, gelişmeler, Cumhuriyetin de ilan edilmesi ile hız kazanmıştır. Batılılaşma hareketlerine uyum yalnızca fen ve sanayide olmamış, çeşitli sanat alanları da yenilikçi tutumdan etkilenmişlerdir.

Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar, zaman zaman duraksayarak, zaman zaman da ataklar yaparak günümüze kadar gelen çoksesli müzik, konservatuvarlar, orkestralar, çoksesli koro müziği yapan topluluklar, Eğitim Fakülteleri, Sanat ve Tasarım Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakültelerinin Müzik Bölümleri’nde eğitim ve etkinliklerini sürdürmektedir.

Günümüzde devlet kurumları ya da özel kurumların çatıları altında, çoksesli korolar, oda müziği ve senfoni orkestraları da faaliyetlerini göstermektedirler. Uluslararası ya da yurtiçinde süregelen festival, yarışma, konser dinletilerle izleyici ile buluşmaktadır.

Ülkemiz çoksesli müzik anlamında her gün biraz daha gelişerek yol almaktadır. Giderek sayısı artan resmi ya da özel çoksesli müzik toplulukları, etkinlikleri yurtiçi ya da yurt dışı festival, yarışma ve çeşitli etkinliklerde sergilemektedirler.

Hindemith, Türkiye’deki müzik eğitimi çalışmalarına ilişkin şu değerlendirmeyi yapmıştır: “Ankara’da bazı okullarda yapılan müzik derslerinde Avrupa halk ezgilerini dinledim. Bununla birlikte kırılıp uyarlanmış opera ariyaları, operet parçaları ve dokuzuncu senfoniden alıntılar yapılmış, uyarlanmış eserler dinledim. Yabancı ürünlerin böylesine aktarılmasını doğru bulmuyorum. Öğrenciler ezgilerin ister istemez yalnızca tınlayışsal ve biçimsel akışını öğreniyorlar. Oysa bir halk ezgisinin değeri yalnızca bıraktığı küğsel (müziksel) izlenimde değil, söyleyende budunsal, bölgesel ve zamansal ilişkilerle uyandırılan duygulardadır. Bunlar buranın öğrencilerine yabancı halk ezgileri ile verilemez. Eski ve güçlü Türk halk müziğinin şahane dağarından seçilmelidir.”(Ceran, 2010: 119).

Hindemith, Türkiye'deki çok sesli müzik eğitimini problemlerinin kaynağının kültürel yabancılık olduğunu izah etmektedir. Batı müziğini anlama için o müziği ortaya çıkartan kültürün tanınması gerektiği ve yaşamının bir yanında bu kültüre dair bir şey yoksa kabullenilip onu tam anlamıyla anlamamanın, dolayısı ile onu bir fiziksel ses ögesi olarak algılamadan daha öte gidilemeyeceğini belirtmektedir. Çok sesli müziği benimsetmenin yegâne yolunun ise Türkiye'nin kendi kültüründen yola çıkarak başarabileceğini ifade etmeye çalışmaktadır. Bu noktada ise Türk halk müziğinin devreye sokulması gerektiğini belirtmektedir. (Ceran, 2010: 120).

Muammer Sun: "Batı tekniği, medeni seviyeye ulaşmış her toplum için birdir. Ancak bunu her toplum, kendi yapısı ve düşünce dünyası ile milli heyecanı ve kültürü ile yoğurarak, kendi öz kişiliğini ortaya koyar. Milli musiki de böylece, kendi tarih gerçeklerinden, geleneklerinden ve sanatından, kültüründen aldığı ilham, güç ve ruhla beslenmiş olur (Ataman, 1991; akt: Yener, 2006: 89).

Öneriler

Çoksesli müziğin Türkiye'deki gelişimi ve geldiği son duruma istinaden, her ülkenin kendi müziği üzerinden de hareket ederek çokseslilik yolunda ilerlemesi, kendi halkı tarafından daha anlaşılır ve daha samimi bulunması sonucunu getirebilir. Çoksesliliğin yaygınlaştırılması açısından halk türkülerinin, okul şarkılarının, Türk Müziğine dair eserlerin çoksesli müzik içinde yansıtılması, sevilmesi ve yaygınlaşması açısından önemli rol oynayabilir.

Türkiye'de çoksesli müzik zaman zaman batıya ayak uydurmak için bir gereklilik zaman zaman da Türk kaynaklı eserlerin çoksesliliğe uyarlanması ile yoluna devam etmiştir. Çoksesli müziğin günümüzde halk tarafından da merakla izlendiği, festival ve şenliklere gösterdikleri ilgiden de anlaşılmaktadır. Yürütülen festival ve şenliklerin sayısının her geçen gün artması ise "arz-talep" durumunu ortaya koymaktadır. Gerçekleştirilen müzik festivallerinin toplumun her kesimince ulaşılabilir imkanlara göre düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, B. (1988). Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Musiki ve Batılılaşma. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 6, 1228– 1229.
- Alimdar, S. (2016). Osmanlı’da Batı Müziği, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Andak, S. (2002). “Atatürk’le Müzik Devrimi”, 21. Yüzyılın Başında Türkiye’de Müzik Sempozyumu (15- 16 Mart 2002), Sevda-Cenap And Vakfı Yayınları, Ankara.
- Ataman, S.Y. (1991). Atatürk ve Türk Musikisi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ayas, G. (2014). Mûsiki İnkılâbı’nın Sosyolojisi: Klasik Türk Müziği Geleneğinde Süreklilik ve Değişim. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Aydın, Y . (2006). Ahmet Adnan Saygun. 20. Yıl Pan’a Armağan, 43–51.
- Cangal, N.(1988), Müzikte Çokseslilik, Birinci Müzik Kongresi Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s.147.
- Cemil, M. (2009) “Atatürk’ten Hatıralar”, Sigorta Dünyası Dergisi. Sayı: 39-40.
- Ceran, İ. (2010). Cumhuriyet Döneminde Müzikte Modernleşme Süreci. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, İstanbul :Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakmakoğlu, A. (1997). Osmanlılardan Cumhuriyet Dönemine Kadar Türk Musikisi Kurumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çerkez, B. (1995). Muzika-yı Hümayun. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durgun, Ş.(2010). Türkiye’de Devletçi Gelenek ve Müzik. Ankara: A Kitap.

- Güler, R. (2006). Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e "Medeniyet" Anlayışının Evrimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Günay, E. (1978). Fon Müziğinin İnsanın Çalışmasına Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi.
- Gündoğdu, A.(2016). Osmanlı / Türk Müzik Kültüründe Avrupa Müziği'nin Yaygınlaşması Süreci Ve Levanten Müzikçiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İlyasoğlu, E. (1998). Zaman İçinde Müzik, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. (9. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. Ltd. Şti
- Oransay, G. (1988). Cumhuriyetin İlk Elli Yılında Geleneksel Sanat Musikimiz. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 6, 1496–1509.
- Özasker, A. (1997). Mızık-a-i Hümayun'dan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Say, A. (1992). Müzik Ansiklopedisi, 1.cilt, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Serdaroğlu, E.R. (2008) Muzıka-yı Hümayun Kurulmasından Günümüze Türkiye'de Çoksesli Batı Müziğinin Kurumlaşması. Yayınlanmamış Doktora Tezi.İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uçan, A. (1994).İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). Türk Müzik Kültürü. Ankara: Evrensel Müzik Evi.

Uslu, M.(1998). Türkiye’de Çalgı Eğitiminin Yaygınlaştırılması ve Geliştirilmesi.

Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yener, Ö. (2006). Muammer Sun’un yaşamı ve eğitim müziğine

katkıları, Dokuz Eylül Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Yener, S. ve Apaydınlı, K. (2016). Türkiye’de Mesleki Müzik Eğitimi Veren

Kurumların Çeşitliliği ve Mezunların İstihdam Sorunları.

GENEL AĞ ADRESLERİ

<https://secure.dobgm.gov.tr> (Erişim tarihi: 25.06.2017, (19:01))

<http://www.kultur.gov.tr> (Erişim tarihi: 22.06.2017, (02:17))

<http://www.meb.gov.tr> (Erişim tarihi: 23.06.2017, 17:35)

<http://www.muzikegitimcileri.net> (Erişim tarihi: 03.07.2017, 20:21)

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

This study aims to investigate the stages of polyphonic music in our country since the Ottoman period, and especially the situation of polyphonic music in contemporary Turkey. Where are polyphonic music, by whom, by which institutions, and by whom were encouraged.

Music is a phenomenon that enters the human life while still in the womb and accompanies it throughout its entire life. Under the framework of universal music values, polyphonic music through recognition and understanding, life-long learning and music education can be realized. Considering the universality of music, keeping up with new formations without ignoring their national music is the product of meticulous and precise works.

2. Method

In this study, the screening model was used. The study modeled with historical method and the literature search was done for it. The purpose of the screening model research is to reflect the current situation, which has existed in the past or present, with the full transparency of the researcher. The depicted figures, researchers, impartially communicate the resources reached. The limit of the research is the latest situation that the polyphonic music movements that started in our country at the period starting from II. Mahmut till today.

3. Findings and Results

The polyphonic music which started to exist in Turkey during the II. Mahmut Period became more active with the declaration of the Republic and gained speed of spread. Immediately after the publication of the Republic, Great Leader Mustafa Kemal Atatürk, has sent the Turkish artists for music education to abroad. Artists who have completed music education abroad have returned to Turkey and founded music education institutions, educated music teachers

and artists. Polyphonic music developed and spread as rapidly as the day-to-day life of II.Mahmud.